

DE CANON VAN NEDERLANDSE CULTFIGUREN

Oftewel De Voorgeschiedenis van Nederland Aan De Hand Van een Elftal Obscure en Minder Obscure Historische Figuren

TEKST: VICTOR SCHADUW
ILLUSTRATIES: YVO SPREY

We struikelen over de lijstjes van mensen die belangrijk zijn geweest voor de ontwikkeling van stad en land, want zelfs Eindhoven heeft nu een eigen stadscanon! Hoog tijd dus voor een historisch verantwoord lijstje van mensen die hebben gezorgd dat we in dit landje tenminste nog een beetje lol hebben: de Canon van cultfiguren.

SINT LIDUINA

(1380–1438)

Echt te controleren is het niet meer, maar als we de verhalen mogen geloven, was Liduina een mooi meisje met een grote aantrekkingskracht. Het woord cockteaser komt bij ons nu als vanzelf op. Moest dan ook, toen ze samen met haar vriendinnen op de dichtgevroren Maas ging schaatsen maakte ze een lelijke smak op het ijs, en raakte ze verlamd. Ze kreeg enge wonden op haar handen, haar hoofd en rond haar hart (toevallig of niet: de plekken waar ook Jezus was verwond bij zijn kruisiging), en soms gingen die wonden open. Het bloed dat er dan uitkwam werd, let op, gebruikt (gesnoven? Gespoten? *Hoe* zegt het verhaal niet) door zieken die haar bezochten. Lidwientje werd er toch nog 58 jaar mee, en ze werd in 1890 tot Heilige verklaard.

Extra info: In Schiedam is een hele kerk aan de Heilige Liduina gewijd.

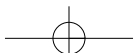

GROTE PIER

(1480–1520)

Je vraagt je af waarom er nooit een vette blockbuster gemaakt is over Grote Pier, want het verhaal van deze piraat kan zich (in elk geval tot op zekere hoogte) prima meten met dat van bijvoorbeeld die blauw-geschminkte gast uit *Braveheart*. Grote Pier heette eerst Pier Gerlofs Donia en was toen nog een gewone, zij het reusachtige boer in het Friese Kimsward. Maar nadat de Saksen—die Friesland wilden bezetten—hem boos hadden gemaakt (door zijn boerderij plat te branden, dat wil wel) werd hij Grote Pier: kaper en gevreesd knokploegleider. Wat toen zwaard twee hoofden tegelijk af te hakken—iets dat hij volgens de overlevering ook graag en vaak deed. Puik Hollywoodscenario dus, al is zijn einde dan weer niet de stuff of legends. Want toen bleek dat zijn werk uiteindelijk niet veel had geholpen hield Pier het schurkenbestaan voor gezien, en stierf hij een paar jaar later, toch een tikje sneu, in zijn eigen bed. In Sneek.

Extra info: In het Fries Museum in Leeuwarden hangt het zwaard van Grote Pier, al zegt een kroeg in Kimsward ook dat zwaard te hebben hangen.

ABEL TASMAN

(1603–1659)

Tasman, je wist niet waar je was, man! Is eigenlijk een beetje lullig rijmpje, want Abel Tasman, in dienst van de VOC, was in feite een behoorlijk goeie ontdekkingsreiziger. Toegegeven, het is hem niet gelukt om Australië te bezetten en zodan de Nederlanders er ook daar de boel flink uit konden buiten, en evenmin slaagde hij er in om nieuwe handelsroutes naar bekende gebieden te vinden. Maar hij legde wel de hand op Tasmanië (de naam is van later datum: Tasman zelf noemde het Van Diemensland), stuitte als eerste westerling op — hoe cool is dat — het eiland Tonga en op Nieuw-Zeeland (waarvan ie dacht dat het een deel van dat o-zo-vluchtige continent Australië was). In Nieuw-Zeeland kreeg hij twee Maori's aan de stok (die vier van zijn mannen over de kling jaagden. De plek waar dat gebeurde noemde Tasman terecht Moordenaarsbaai, maar ook dat werd veranderd, naar het slappe Golden Bay.

Extra info: In Lutjegast (ja, in Lutjegast) staat een museum over Abel Tasman.

SPINOZA

(1632–1677)

Baruch de Spinoza, de enige die ook in de normale canon voorkomt, mag ook bij ons, want dat was nog eens een ouderwetse makketel: lenzen vrijgezel, beroep (en heel goeie filosoof) die zijn hele leven vrijgezel, was hij (toch vooral een radicaal filosoof) die boeken schreef waarin hij — om eens iets te noemen — het rotsvast geloof in wonderen ter discussie stelde of waarin hij stelde dat tolerantie niet een hobby was voor zwakzinnigen, maar een absolute noodzaak om met elkaar samen te kunnen leven. En dat alles in een tijd waarin je voor minder uit elkaar kan worden getrokken door vier paarden en vervolgd op de brandstapel te komen. Dik terecht dus dat hij later geëerd werd door zijn smoelwerk op het briefje van duizend gulden te zetten. Baruch Spinoza ging trouwens wel vroeg dood, maar dan aan een longaandoening.

Extra info: In Rijnsburg staat het Spinozahuisje, dus pak de fiets en gaan.

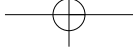

WILLEM III

(1817–1890)

Als je aan Willem III zou hebben gevraagd wat een koning allemaal moet doen, zou hij waarschijnlijk hebben geantwoord: *Ik moet helemaal niks!* En daar zit wat in: waarom ben je anders koning? Willem deed dus precies waar hij zin in had, en dat was achter de wilde wijven aanjagen, herten en konijnen het leven zuur maken en het als het even kon het flink op een zuipen zetten. Dat zijn suffe onderdanen en saaie regeerders daar anders tegenover stonden, dat was *hun* probleem. Een man van stavast dus, die dan ook snel de bijnaam Koning Gorilla kreeg en die door de Britse oppermachts Koningin Victoria “die verschrikkelijke dronken Britse” werd genoemd. Wapenfeiten genoeg: drie maanden na de dood van zijn eerste vrouw wilde hij met een Franse operazangeres trouwen, maar dat feestje ging niet door omdat hij moest trouwen met de 20-jarige prinses Emma (hij was toen zelf 61). En zelfs na zijn dood zorgde hij nog voor onrust: de begrafenis liep uit op een volledig zootje toen een tribune instortte.

Extra info: Het graf van Koning Gorilla ligt in Delft: breng een biertje mee!

MATA HARI

(1876–1917)

Neem daar maar eens een voorbeeld aan, dames: Mata Hari was al dertig toen ze met haar loopbaan als naaktdanseres begon. Zo kan het dus ook! Ze had daarvoor, toen nog als Margaretha Geertruida Zelle, al in Nederlands-Indië gewoond en was al getrouwd en gescheiden geweest. Maar terug naar de good stuff: ze ging dus naakt dansen, en met succes. Eerst ging ze uit de kleren in Parijs, later ook in alle grote steden van Europa, van Wenen tot in Monaco, en van Madrid tot in Milaan. Dat ze on the side ook de hoer, pardon, courtesane uithing met allerlei hoge officieren uit verschillende legers en diplomaten uit verschillende landen leek eerst een goed idee, maar pakte toch door de Fransen opgepakt en geëxecuteerd als spionne. Of ze dat echt was of niet is nog altijd onduidelijk, pas in 2017 gaan de Franse archieven open en leren we meer.

Extra info: In het Fries Museum in Leeuwarden is een zaaltje ingericht, maar boeiender zijn de films over haar leven. Er is er één met Sylvia Kristel in de titelrol.

MARINUS VAN DER LUBBE

(1909–1934)

Marinus van der Lubbe was een halve gare, maar wel een die in 1933 naar Berlijn ging om daar de Rijksdag (het Duitse parlamentsgebouw en dus is Marinus voor ons een held: iemand die er zo vroeg bij was om de nazi's dwars te zitten heeft bij ons een streepje voor. Eerder was Rinus een verlegen joch en braaf metselaar, maar toen hij kalk in zijn ogen kreeg was dat voorbij en werd hij, behalve alsmat blinder, communist, anarchist en relschopper. En toen stond hij dus plots in de krant als de brandstichter van de Rijksdag. Wereldnieuws. Ach, Rinus. Wat dacht je nou, halfblind op proerkraier dat je daar was. Dat je zoiets lijps kon flikken en er mee weg kon komen? Niet dus: Je werd onthoofd en met je kop weer aan je romp genaaid, begraven.

Extra info: In Leiden, de geboorteplaats van Rinus, staat een gedenk-teken en is een hofje naar hem vernoemd.

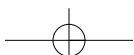

PRINS BERNARD

(1911–2004)

Ga er maar aan staan. Het ene moment ben je een Duitse patser, bedrijfsspion bij een verfbedrijf en, al zei hij zelf van niet, lid van de Sturmabteilung van de NSDAP. Het volgende moment ben je verloofd met een echte prinses, luitenant-ter-zee der eerste klasse en Nederlander. Lekker geregeld, nietwaar? En in zaakjes regelen, daar was Bernhard Leopold Friedrich Eberhard Julius Kurt Karl Gottfried Peter Graf von Biesterfeld, de latere Prins Bernard, bijzonder handig in. Een paar steekpenningen (een slordige miljoen dollar) van een vliegtuigfabriek hier, een paar buitenechtelijke kinderen daar. Een paar wilde dieren neerknallen hier, een beetje de natuurbescherming uithangen daar. Een mooie jongen, die Prins der Nederlanden.

Extra info: Bezoek Paleis Soestdijk eens. De linkervleugel was van Juultje, de rechter van Bernie. Of was het nou andersom?

ZWARTE JOPIE

(1935–1968)

Waar heeft een gemiddelde Europese man van tussen de twintig en de vijftig leren drinken, blowen en neuken? Precies: op de Amsterdamse Wallen. En wie heeft dat heilige stukje grond gemaakt tot wat het (nu nog) is? Dat was niemand minder dan Maurits de Vries, beter bekend onder zijn gezellige pseudoniem Zwarte Jopie. De Amsterdamse Jopie vocht zich letterlijk naar boven in de wereld van de oude penoze, en ontpopte zich toen als een slimme zakenman die met Amerikaans maffiageld de Casa Rosso opende. Sleazy, jawel, maar ook weer niet zo erg dat je er niet binnen durfde: gewoon een nette sekstent waar dames met bananen en pingpongballen goochelden. Hier logo, de zellige olifant in de nanogewelwende slurf. Het levensvoorteken, compleet met een vuurspuwende slurf. Of dat een voorteken was weten we niet, wel dat de Casa in 1983 uitbrandde. Een paar jaar later blaast de olifant met zijn grote snuit ook het verhaaltje van Jopie uit.

Extra info: Hup! Naar de Wallen, zolang ze er nog zijn!

HERMAN BROOD

(1946–2001)

Dat Herman Brood zo'n superduperjunk is geworden is allemaal te danken aan de Amerikanen. Dat zit zo: Brood had een bandje (toen The Moans) gelegerde Amerikanen. En als ie dan effe doe was, dan schoof zo'n G.I. hem wel eens een pilletje toe. Waarmee het een kleine stap naar het eind van zijn bestaan, toen de afgeleefde, doorgeleefde, uitgeleefde Herman Brood alleen nog maar van dat ranzige gepeblikte fruit at, maar dan wel gemarineerd in alcohol, en toen de poep wegens darmfalen volledig zijn sterretje kreeg. En toen vond Brood dat het wel weer mooi genoeg was geweest en sprong hij van het dak van het Amsterdamse Hilton met in zijn zak een briefje waarop stond: Maak er nog een groot feest van. En dat doen we dan ook, puur en alleen omdat Hij het zegt.

Extra info: Er is een Herman Brood wandel—en steproute in Zwolle, maar fuck dat. Een beetje fan drinkt gewoon een biertje bij het Amsterdamse Hilton.

MAJOOR BOSSHARDT

(1913–2007)

Dat het Leger des Heils nog een beetje een goeie naam heeft — aan de junks en de zwervers die er rondhangen zal het niet liggen en liefhebber van dat depressieve getrompetter met kerstmis zijn we ook al niet — ligt zonneklaar aan Majoor Bosshardt. Wat een wijf! Laten we beginnen in de Tweede Wereldoorlog, toen ze Joodse kinderen hielp; daarvoor werd ze opgepakt, maar ze ontsnapte doordat de Duitsers de deur van haar cel hadden laten openstaan. Na de oorlog zat ze met een voet in de wereld van hoeren, zwervers en alcoholisten (de eerste Beatrix!) — vermomd en wel — eens met haar op stap toen prinses Beatrix — vermomd en wel — eens met haar op stap was geweest om zelf eens te checken hoe de sloebars zich vermaakten. Mooiste verhaal over de majoor: Toen ze een kroeg binnenliep en vroeg wie er een *Strijdkreet* (het Legerblaadje) wilde, zei ene Wim T. Schippers: “Laat maar horen dan!”

Extra info: Boek eens een kamer bij het Leger des Heils.